

Dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz, prof. UWM
Katedra Teologii Fundamentalnej, Dogmatycznej i Nauk Biblijnych
Wydział Teologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Recenzja rozprawy doktorskiej

o. mgr. lic. Piotra Bielenina OFMConv.

pt. *Chrystologia św. Maksymiliana Marii Kolbego – problem właściwych relacji między Chrystusem a Maryją w Pismach św. Maksymiliana Marii Kolbego*, Kraków 2023, ss. 282, napisanej pod kierunkiem o. prof. dr. hab. Zdzisława Józefa Kijasa OFMConv., na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

Praca doktorska o. mgr. lic. Piotra Bielenina OFMConv, pt. *Chrystologia św. Maksymiliana Marii Kolbego – problem właściwych relacji między Chrystusem a Maryją w Pismach św. Maksymiliana Marii Kolbego*, powstała pod kierunkiem Ojca Profesora Zdzisława Józefa Kijasa w Papieskim Uniwersytecie Jana Pawła II w Krakowie. Doktorant podjął w niej dogmatyczną kwestię chrystologiczną w perspektywie mariologicznej, w oparciu o *Pisma św. Maksymiliana Marii Kolbego*. Analiza wypowiedzi mariologicznych jest odniesiona do teologicznej zasady chrystocentryczności. Dominantą merytoryczną badanych źródeł są treści maryjne i mariologiczne, ukazujące wizerunek Najświętszej Maryi Panny jako Niepokalanej. W dysertacji Doktorant wykazał jednak, że teologia św. Maksymiliana jest chrystocentryczna, a obfitość wątków maryjnych jest ściśle skorelowana z chrystycznymi. O ile w aspekcie mariologicznym w *Pismach* można dopatrzeć się oryginalnego wizerunku Matki Bożej, to w aspekcie chrystologicznym myśl autora źródłowego jest zachowawcza, klasyczna. Osiągnięciem badawczym Doktoranta jest wydobycie z *Pism* czystej myśli św. Maksymiliana na temat relacji między Niepokalaną a Chrystusem, który zdaje się być na drugim planie narracji źródłowej. Lektura dysertacji umożliwia odczytanie w myśli mariologiczno-chrystologicznej *Pism* św. Maksymiliana obraz Chrystusa „kochającego Matkę”. Ten wizerunek Chrystusa zdaje się dopełniać klasyczną figurę Chrystusa nowonarodzonego, nauczającego, cierpiącego, konającego i zmartwychwstałego. To kolbiańskie uzupełnienie chrystologiczne jawi się jako aspekt istotny z punktu widzenia współczesnej dyskusji na temat dogmatyzacji maryjnego tytułu „współodkupicielka”, który nie może być do końca poprawnie zdefiniowany bez jednoznacznej koncentracji na aspekcie chrystologiczno-soteriologicznym. Osiągnięcie dostarczone przez Doktoranta wykazuje zasadność wyróżnienia Niepokalanej wśród wszystkich ludzi i stworzeń, z racji Bożego macierzyństwa, jako wypełniającej szczególną misję w dziele odkupienia. Jednocześnie stanowisko to utrzymuje chrystyczną wyłączność w pośrednictwie zbawczym. Wizerunek Chrystusa miłującego Matkę godzi obie przesłanki: maryjny status stworzenia w pełni zaangażowanego w czyn zbawczy (1) z absolutną chrystyczną jedynością pośrednictwa zbawczego (2). Jak wynika z przedstawionych badań, płaszczyzną, na której ma miejsce owo zjednoczenie bez pomieszania, jest Boska i ludzka miłość Jezusa Chrystusa do Matki. Jest to miłość bezgraniczna, całkowita, czuła, absolutna – co skłania do tego, aby przywołać obraz życia wewnątrztrynitarnego, w które została włączona także Niepokalana. Chociaż w *Pismach* św. Maksymiliana Niepokalana jest przedstawiana jako małżonka Ducha Świętego, to jednak w ujęciu chrystologicznym, które jest przyjęte w dysertacji, Maryja jawi się jako miłująca Syna, który jest Osobą Boską, a także będąca umiłowaną przez Niego. W takich uwarunkowaniach, miejsce Niepokalanej w odniesieniu do

Trójcy Przenajświętszej należałoby odczytywać nie tylko w kategorii ontycznej, ale także dialogicznej, gdzie miłość jest doskonałym, spełnionym dialogiem. Miłość Chrystusa do Matki – Niepokalanej, jeśli miałyby być ujęta w klamry teologiczno-dogmatyczne, to właśnie w kluczu mariologiczno-soteriologicznym. Doktorant, w swojej dysertacji dostarcza takich przesłanek, które ponadto sprzyjają opcji teologicznej skłaniającej się do dogmatyzacji maryjnego tytułu „współodkupicielka”.

Streszczenie dysertacji

Praca składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia i bibliografii.

We wstępie Doktorant podkreśla wielkość osoby i dzieła św. Maksymiliana Marii Kolbego. W ten sposób przygotowuje czytelnika do lektury treści mających oryginalną wartość teologiczną, pomimo tego że główne źródło nie stanowi systematycznego opracowania naukowego, ale bardziej teologiczno-mistyczne. W tej części przedstawiono stan badań na temat myśli kolbiańskiej. Nakreślono także kontekst wspólnego spojrzenia na kwestię mariologiczną i chrystologiczną. Szeroko tu jest też opisana metoda pracy nad źródłami, z akcentem na dwa etapy: analiza źródeł i synteza tworząca strukturę pracy doktorskiej. Celem tak pomyślanej dysertacji jest wskazanie na oryginalność myśli teologicznej o Maksymiliana, wręcz jego mariologiczny geniusz, w zakresie korelacji kwestii mariologicznej z chrystologiczną.

W rozdziale pierwszym, pt. „Predestynacja absolutna Chrystusa i Jego Niepokalanej Matki”, Autor kreśli chrystologiczne podstawy teologii, zwłaszcza rozwinięte w tradycji franciszkańskiej, obecne w myśli św. Maksymiliana. Stwierdza, że „Dla o. Kolbego doktryna predestynacji absolutnej Chrystusa jest fundamentem teologicznym jego myśli maryjnej” (s. 14). Tu zostaje wykazana oryginalność myśli Świętego Męczennika z Auschwitz, polegająca na utworzeniu koncepcji predestynacji Maryi, w oparciu o koncepcję predestynacji Chrystusa według Jana Dunsza Szkota. W ten sposób na klasycznych źródłach teologicznych zostaje oparta teza o wyjątkowości Maryi, usprawiedliwiająca Jej usytuowanie teologiczne zaraz po Chrystusie. Oznacza to wyjątkową bliskość Maryi przy Bogu, a więc powiązaną z tym świętość, pełnię cnót i łask, aż do stanu uczestnictwa w Niepokalanym Poczęciu jako pełni Boskiej świętości. Maryja jest przewidziana i chciana przez Boga jako będąca przy Chrystusie, dlatego pozostaje Ona włączona w predestynację Chrystusa, a w konsekwencji także w Jego prymat.

W rozdziale drugim, zatytułowanym „Chrystus Słowo wcielone i Syn Maryi Niepokalanej”, Doktorant opisuje chrystologiczną zasadę zbawienia, ze wskazaniem na aspekt Bożego macierzyństwa. Wątek chrystologiczny źródeł kolbiańskich jest wyprowadzony z podstaw trynitologicznych klasycznej teologii zachodniej. O. Maksymilian nietypowo wyjaśnia dynamikę miłości w życiu wewnątrztrynitarnym, czyniąc analogię do newtonowskiej trzeciej zasady dynamiki, która mówi o akcji i reakcji pomiędzy dwoma ciałami. Miłość pojmuję jako przyczynę pochodzenia wszystkiego: stworzenia, Jezusa Chrystusa i każdego człowieka. Maryja zaś jest usytuowana w relacji miłości z Bogiem, jako współprzyczyna pochodzenia człowieka. Niepokalana jest w pewnym sensie utożsamiana przez św. Maksymiliana z Duchem Świętym, z racji więzi miłości; postrzegana jest „jakby” Jego wcielenie, gdyż Duch Święty nieustannie jest w Niej obecny, od momentu poczęcia.

W rozdziale trzecim, pt. „Chrystus Pośrednik a pośredniczenie Maryi”, Doktorant wyjaśnia, że według św. Maksymiliana pośrednictwo zbawcze Chrystusa realizuje Boski plan odkupienia całej ludzkości, a Niepokalana jest przyjęta do współpracy w tym dziele. Pośrednictwo Chrystusa obejmuje zjednoczenie Bóstwa z człowieczeństwem we Wcieleniu,

pojednanie grzesznej ludzkości z Bogiem w ofierze krzyżowej, a także Kościół realizujący w posłudze sakramentalnej misję Chrystusa w dziejach. Udział Matki w dziele Syna, według o. Maksymiliana skupia się w funkcji macierzyństwa. Z naturalnych więzi z Jezusem, wyłaniają się więzi duchowego macierzyństwa wobec całej ludzkości. W ten sposób Maryi zostaje przydzielone miejsce pośrednictwa „w ekonomicznej Trójcy na mocy Niepokalanego Poczęcia, to znaczy na mocy Jej zaślubin z Duchem Świętym, co powoduje, że sama Maryja, określa się imieniem Niepokalane Poczęcie, posiada charakter i przymioty doskonałego matczynego pośrednictwa jako Matka Boża, od której zależy łaska adopcji u odkupionej ludzkości” (s. 109). Maryja uczestniczy we wszystkich etapach pośrednictwa Chrystusa, gdzie aspekt współudziału w dziele odkupienia jest uwidoczniiony w eklezjalnym doświadczeniu pośrednictwa łask.

W rozdziale czwartym, pt. „Chrystus w życiu chrześcijańskim”, Doktorant przedstawia duszpasterską intuicję św. Maksymiliana. Dla Świętego, istotnym zagadnieniem teologicznym jest miłość. W myśli kolbiańskiej – począwszy od powołania się na Janową interpretację Boga jako miłość objawioną we Wcieleniu za pośrednictwem Maryi, poprzez dar Bożej miłości w dziele stworzenia i odkupienia – miłość Boża jest motywem uświęcenia człowieka. Osoba Maryi znajduje się w centrum tej koncepcji, aż do wskazania w Niepokalanej doskonałego odbicia Boskiej doskonałości, co zaś decyduje o wyjątkowej świętości Matki Bożej. Taki wizerunek Niepokalanej daje przekonanie o aktywnej obecności Maryi w życiu Kościoła, jako prowadzącej ludzi wierzących po drogach świętości. W konsekwencji, jest tu miejsce na religijność maryjną, w której wierni postępują na drodze uświęcenia oraz otrzymują dostęp do zbawienia przez pośrednictwo Matki Bożej. O. Kolbe widzi Niepokalaną jako beneficjentkę i szafarkę Boskiego miłosierdzia, włączoną przez Jezusa Chrystusa w dzieło odkupienia. Takie postrzeganie korelacji aspektu maryjnego z chrystologicznym zaowocowało utworzeniem przez o. Maksymiliana ruchu religijnego pod nazwą *Rycerstwo Niepokalanej*, którego celem było i jest nawrócenie ludzi oddalonych od Boga oraz przybliżenie do Najświętszego Serca Jezusowego jak największej rzeszy dusz ludzkich.

W zakończeniu Autor stwierdza, że w *Pismach* o. Maksymiliana jest wiele wypowiedzi o tematyce chrystologicznej, ale nie jest ona pierwszoplanowa. Charakterystyczne jednak jest to, że ukazana jest ona w perspektywie maryjnej. Jezus Chrystus jest widziany przez pryzmat Niepokalanego Poczęcia. Doktorant konkluduje, że autor źródłowy idzie zgodnie ze skotystyczną linią doktrynalną. Studium *Pism* św. Maksymiliana pozwala także stwierdzić, że kolbiański akcent w teologii chrystologiczno-mariologicznej jest postawiony na miłości jako kwestii wiążącej aspekt trynitarny z ekonomiczno-zbawczym, na fundamencie dogmatów maryjnych. Z tej konstrukcji teologicznej bierze początek zorganizowana aktywność religijna, rozwijająca się w Kościele katolickim. Cechą charakterystyczną mariologicznej myśli kolbiańskiej jest skupienie uwagi na Niepokalanym Poczęciu, które jest przez o. Maksymiliana ściśle powiązane z kwestią pneumatologiczną. Chrystologia św. Maksymiliana wskazuje tu na doskonałe zjednoczenie osoby Maryi z Boską Osobą Ducha Świętego, jako będące warunkiem niezbędnym do wypełnienia zadań wynikających z powołania do macierzyństwa Bożego i duchowego.

W bibliografii zamieszczono 358 pozycji. Są to dzieła o. Maksymiliana oraz opracowania dotyczące myśli kolbiańskiej. Wśród pozostałych opracowań i literatury uzupełniającej znajdują się pozycje przeważnie dotyczące mariologii, chrystologii i soteriologii oraz franciszkanizmu i duchowości franciszkańskiej.

Ocena strony merytorycznej

Temat dysertacji jest oryginalny. Dotychczas nieopracowany. Poszerza stan badań teologicznych w zakresie chrystologii i mariologii katolickiej, a także dotyczących św. Maksymiliana Kolbe i jego dzieł. Choć Autor nie deklaruje udziału w dyskusji na temat tzw. piątego dogmatu maryjnego, to jednak rozprawa doktorska dostarcza argumentów do dyskusji na ten temat, gdyż omówione zagadnienia podejmują tematykę udziału Najświętszej Maryi Panny w jedynym pośrednictwie zbawczym Jezusa Chrystusa. Pod tym względem praca jest cenna dla współczesnych badań teologicznych.

Doktorant dokonał głębokiej analizy źródeł kolbiańskich, kierując się tezą zawartą w tytule pracy. Przedstawił źródła, osadzając je na tradycji franciszkańskiej oraz z odniesieniem do stanu badań obejmującego refleksję naukową na temat św. o. Maksymiliana Kolbe, jego *Pism* i dzieł eklezyjalnych. W ten sposób wykazał, że myśl mariologiczna o. Maksymiliana jest wyraźnie chrystocentryczna. To osiągnięcie jest istotne dla dalszych badań teologicznych nad myślą kolbiańską, gdyż przyczynia się do stopniowego odsłaniania jej geniuszu teologicznego.

Opracowania uwzględnione w dysertacji są wystarczające, aczkolwiek w bibliografii powinien znaleźć się też artykuł o. prof. Grzegorza Bartosika, pt. *La Inmaculada, obra maestra de la creación, según San Maximiliano María Kolbe* (opublikowany w czasopiśmie „Forum Teologiczne” w roku 2020, tom 21, s. 33-48; doi: 10.31648/ft.6080). Badania nad źródłami kolbiańskimi pozwoliły Doktorantowi zgrabnie uchwycić perspektywę właściwą dla syntezy rozproszonych w źródle zagadnień chrystologicznych. Tę perspektywę utworzyły dwie kwestie: maryjna i redempcyjna.

Po analizie źródeł, stanowiącej główny etap badawczy źródeł kolbiańskich, Doktorant dokonał syntezy, w której można wyodrębnić dwa etapy. Pierwszy obejmuje rozdział pierwszy i drugi, w których Autor przygotowuje czytelnika do zrozumienia zasady nierozzerwalności kwestii chrystologicznej z mariologiczną. Doktorant rozpoczyna od przedstawienia zagadnienia predestynacji Chrystusa i Niepokalanej – w tym zakresie można dojrzeć w *Pismach* o. Maksymiliana motyw przedłożenia zagadnień maryjnych i mariologicznych nad chrystycznymi i chrystologicznymi. Następnie jest nakreślona sfera więzi między Jezusem Chrystusem a Maryją, wynikająca z Bożego macierzyństwa – to działanie umożliwiło Autorowi zebranie i uporządkowanie wypowiedzi źródłowych na temat Jezusa Chrystusa, Jego Bóstwa i misji powiązanej z Wcieleniem. Drugi etap obejmuje rozdział trzeci i czwarty. Uważam, że w nim najwyraźniej jest widoczne osiągnięcie badawcze. Autor wyklada tu zasadniczą treść, ściśle charakteryzującą chrystologię św. Maksymiliana. Z zachowaniem zasady nierozzerwalności kwestii chrystologicznych z mariologicznymi, prezentuje istotę pośrednictwa zbawczego oraz działania eklezyjalne obejmujące owoce tego pośrednictwa.

Recenzowana rozprawa doktorska ujawnia dojrzałość naukową Autora, w zakresie znajomości źródeł, tematu oraz umiejętności prowadzenia metodycznych badań nad źródłami teologicznymi. Wobec powyższego uważam, że pod względem merytorycznym, recenzowana dysertacja doktorska jest bardzo dobra.

Ocena strony formalnej

Struktura pracy odpowiada powszechnie przyjętym standardom. Tytuły rozdziałów i podrozdziałów są zrozumiałe, harmonijnie tworzące całość odpowiadającą tytułowi głównemu. Wstęp i zakończenie są komplementarne. We wstępie są założenia a w zakończeniu wnioski. Klarownie jest przedstawiony cel pracy, logicznie uporządkowane zagadnienia w strukturze dysertacji oraz trafnie sformułowane wnioski.

Doktorant przytacza wiele cytatów ze źródeł kolbiańskich, dzięki temu czytelnik zostaje zapoznany z wypowiedzią oryginalną. Zabieg ten jest konieczny ze względu na treść wielu wypowiedzi o Maksymiliana, których sens może być niewłaściwie odczytany z parafrazy. Poza tym, myśl źródłowa jest omówiona i wyjaśniona z odniesieniem do opracowań tworzących stan badań dotyczący źródeł kolbiańskich lub/i franciszkańskich.

Bibliografia jest podzielona na trzy części: 1. Literatura źródłowa (5 pozycji), 2. Literatura przedmiotu (161 pozycji), 3. Literatura uzupełniająca lub pomocnicza (192 pozycje). Bibliografia jest więc bardzo obszerna, są w niej liczne publikacje obcojęzyczne. Można zatem przyjąć, że Doktorant ma szeroki ogląd stanu badań w odniesieniu do tematu opracowanego w dysertacji. W części drugiej, błędnie została zamieszczona pozycja należąca do źródeł teologicznych (dokument papieski Pawła VI). Podobnie jest w części trzeciej – są w niej dokumenty nauczania Kościoła (Piusa XI, Jana Pawła II, Franciszka, Papieskiej Komisji Biblijnej i Katechizm Kościoła katolickiego) oraz klasyka teologiczna (dzieła św. Bonawentury, św. Tomasza z Akwinu, bł. Jana Dunsza Szkota, św. Maksyma Wyznawcy), które w pracy naukowej należącej do nauk teologicznych powinny być zaliczone do źródeł podstawowych, a nie opracowań (tu: literatury przedmiotu lub uzupełniającej).

Język dysertacji jest poprawny, aczkolwiek zdarzają się błędy językowe i literowe, utrudniające zrozumienie intencji autora. Zasadniczo poprawny jest także naukowo, aczkolwiek zdarzyło się Autorowi ulec pokusie kerygmatyzacji tekstu, przez niewłaściwe dla wypowiedzi naukowej użycie pierwszej osoby gramatycznej (s. 51: „...dla nas i dla naszego zbawienia. On nie tylko nas odkupił...”).

Przed publikacją należałoby dokładnie przejrzeć pracę pod kątem jakości redakcyjnej, celem wyeliminowania błędów literowych, stylistycznych i językowych, których jest sporo. Zwłaszcza należy zwrócić uwagę na uchybienia językowe, które powodują nieścisłość wypowiedzi lub nawet sprawiają podejrzenie o błąd merytoryczny. Poniżej przytaczam przykłady:

s. 38: „Predestynacja jest owocem szczególnej Bożej miłości, który jest całkowicie wolny i bezinteresownie chce udzielać się i dać udział we własnym życiu sposób doskonały Chrystusowi” – trudno zrozumieć zamysł Autora.

s. 38/39: „On jest nie tylko jednym z wielu predestynowanych, ale pierwszym.” – w zdaniu poprzedzającym, podmiotem gramatycznym jest słowo „predestynacja”, a więc nie do tego podmiotu odnosi się zaimek „on”.

s. 46: „Chrystus, na mocy swego istnienia teandrycznego...” – co Autor rozumie przez określenie „istnienie teandryczne”? Jeśli osobę – wypowiedź poprawna, ale nieprecyzyjna. Jeśli naturę „bosko-ludzką” – wówczas jest to błąd. Przed publikacją, w tym miejscu koniecznie doprecyzować wypowiedź.

s. 49: „Maryja sama z siebie nie jest niczym...” – czytamy w tekście głównym, zaś w cytacie ze źródła kolbiańskiego zamieszczonym obok jest: „Sama z siebie jest niczym...”. W pierwszym przytoczeniu zdaje się, że trzeba usunąć „nie”.

s. 59: „...Maryja Niepokalana, które poprzez to staje się...” – powinno być „która”.

s. 61: „Wcielenie Syna oznacza, że Jezus, natura ludzka, jest w Osobie Syna” – nieprecyzyjne stwierdzenie, bo Jezus JEST Synem Bożym – we Wcieleniu dokonało się zjednoczenie dwóch natur (boskiej i ludzkiej) w jednej Osobie Syna; natura ludzka została przyjęta przez Osobę Syna.

s. 68: „Św. Maksymilian przyjmuję zasadę...” – powinno być „przyjmuje”.

s. 69: „wewnątrz trynitarnych” – powinno być „wewnątrztrynitarnych”.

- s. 75: „Wobec pytania, czy jest możliwe istota, która byłaby w tym samym czasie Bogiem nieskończonym i człowiekiem ograniczonym jedyna odpowiedź możliwa do udzielenia przez człowieka to dwa słowa: nie wiem” – niezrozumiałe zdanie.
- s. 75: „Jednakże o. Kolbe nie ma jakiejś wizji cząstkowej, to znaczy, że przywilej Niepokalanego Poczęcia nie jest niezależny” – niezrozumiałe zdanie.
- s. 76: „Boże macierzyństwo pod względem dogmatycznym wypływa bezpośrednio z dogmatu o podwójnej naturze Chrystusa w jedności osoby” – nie ma takiego dogmatu chrystologicznego, jest dogmat o dwóch naturach w jednej osobie.
- s. 76: „Bóg widzi Ją odwiecznie i decyduje powołać Ją...” – brakuje „się”.
- s. 77: „Stworzenia te siłą jakby reakcji...” – powinno być „siłą”; „...w jakiejże niezgodności z Woła Bożą...” – powinno być „Wola”.
- s. 79: „A w także w pochodzącym...” – zbędne pierwsze „w”.
- s. 79: „...beuz żadnego...” – powinno być „bez”.
- s. 79: „...stała się być godną przygotowanego...” – zbędne „być”.
- s. 80: „...aby się w Niej zamieszkał...” – zbędne „się”.
- s. 80: „...pomiędzy istotą Jej bytu i misją...” – zamiast „i” powinno być „a”.
- s. 86: niejednolitość w zapisie tytułu księgi „Pieśni nad Pieśniami”.
- s. 88: „...a z drugiej strony jest powołanie do istnienia jest całkowicie naturalne” – zamiast pierwszego „jest” chyba powinno być „Jej”.
- s. 102: „...wymagało nadanie Jej takich prerogatyw...” – powinno być „nadania”.
- s. 104: „...w przede wszystkim w swojej...” – zbędne pierwsze „w”.
- s. 108: „...wyraża się macierzyństwie Bożym...” – brakuje „w”.
- s. 112/113: „W skrócie możemy powiedzieć, że w myśli św. Maksymiliana Jezus Chrystus pozostaje przeto jedynym Pośrednikiem pomiędzy ludzkością i Ojcem i tylko poprzez Słowo Wcielone odpowiedź stworzenia Ojcu staje się godna Niego” – powinno być „pomiędzy ludzkością a Ojcem”; niezrozumiała myśl Autora – czy „godna” odnosi się do „odpowiedź”?; kogo dotyczy zaimek „Niego” – Jezusa Chrystusa czy Ojca?
- s. 121: „...we wspomnianym już wcześniej referacie wygłoszonego...” – powinno być „wygłoszonym”.
- s. 123: „...na zakończenie obszernego artykułu napisanym...” – powinno być „napisanego”.
- s. 127: „...intensywniej walczyć będziemy...” – powinno być „walczyć”.
- s. 132: „...nie waha się opisywać w listach do współbraci albo matki ogromnej radości...” – brak dwóch przecinków.
- s. 145: „...bo różni różne nawet pytania...” – powinno być „różni różne”.
- s. 156: „...to jest prawdziwa dzieło kapłana” – powinno być „prawdziwe”
- s. 178: „To tego powierzenia porządku miłosierdzia w *Pismach* wraca jeszcze kilkakrotnie...” – chyba powinno być „Do tego...”
- s. 190: „...świat przerodzony i nadprzyrodzony...” – powinno być „przyrodzony”.
- s. 193: „Człowiek wybierając drogę stawania się Niepokalanej...” – prawdopodobnie chodzi o „stawania się własnością Niepokalanej” albo „powierzenia się Niepokalanej”, albo „przynależenia do Niepokalanej”.
- s. 260: „...jest niezrozumiała i niemożliwa do uzasadniona” – powinno być „uzasadnienia”.

Pytania do dyskusji

Lektura dysertacji składania do dyskusji na kanwie opracowanego tematu. W związku z tym proszę Doktoranta o odpowiedź na poniższe pytania:

1. Czym charakteryzuje się chrystologia monofizytów? Jaka jest treść orzeczenia chrystologicznego sformułowanego na Soborze Chalcedońskim?
2. Jakie są kanony sztuki sakralnej w przedstawieniach Najświętszej Maryi Panny jako Niepokalanej? Od czego zależą?
3. Jakie jest stanowisko papieża Franciszka na temat tzw. piątego dogmatu maryjnego?
4. W podsumowaniu rozdziału pierwszego czytamy: „Maryja była predestynowana i chciana przez Boga, ponieważ była przeznaczona, aby być Matką Słowa wcielonego. Oprócz tego Ona, zawsze podporządkowana Chrystusowi, jest źródłem i celem predestynacji wszystkich innych stworzeń” (s. 50). Jak Doktorant rozumie stwierdzenie, że Maryja jest „źródłem” i „celem” predestynacji wszystkich innych stworzeń? Ontycznie, historiozbawczo, funkcjonalnie, symbolicznie czy jeszcze inaczej? Proszę o uzasadnienie.

Ocena końcowa

Rozprawa doktorska o. mgr. lic. Piotra Bielenina OFMConv., pt. *Chrystologia św. Maksymiliana Marii Kolbego – problem właściwych relacji między Chrystusem a Maryją w Pismach św. Maksymiliana Marii Kolbego*, przygotowana pod opieką naukową o. prof. dr. hab. Zdzisława Józefa Kijasa OFMConv., jest oryginalna w zakresie podjęcia badań nad zagadnieniem korelacji chrystologiczno-mariologicznych w myśli teologicznej św. Maksymiliana Marii Kolbe. Dostarcza środowisku teologów polskich opracowania zagadnienia chrystocentryzmu w mariologii według *Pism św. Maksymiliana*, charakteryzujących się dominantą maryjną. Tekst ujawnia wysoki poziom wiedzy Doktoranta w obszarze i dyscyplinie nauk teologicznych, w przedmiocie dogmatycznym, w zakresie chrystologii i mariologii, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej nad źródłami teologicznymi. W związku z powyższym, rozprawa doktorska o. mgr. lic. Piotra Bielenina OFMConv. spełnia wymogi określone w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882 i 1311) art. 13 ust. 1. Uznając ją za cenną w zakresie badań nad źródłami kolbiańskimi, a także nad kwestią piątego dogmatu maryjnego, wnoszę do Rady Dyscypliny Nauk Teologicznych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Katarzyna Parzych-Blakiewicz, prof. UWM

Olsztyn, 19 lipca 2023 r.